

Sarphati[®]

RETAIL

BEDRIJFSADMINISTRATIE

Ondernemer retail (4)

Theorie | editie 2021 | ESS-examen: Bedrijfsadministratie

COLOFON

Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur(s): Mirjam Aarsen, Joyce Dost, Astrid Habraken - van Esdonk, Bregje Krijnen, Henny Krom, Jip Kruis, Tessel Mulder, Angela van Oeffelen, Ilona Scharree, Jan Vaneaux, Gerda Verhey en auteursteam Rubus Opleidingspartners B.V.

Eindredactie: Fundamenteal, Jorinde Post

Titel: Bedrijfsadministratie

ISBN: 978 94 639 7110 2

1e druk/ 1e oplage

© Boom beroepsonderwijs 2021

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

Inleiding	5
Kerntaak en werkproces	6
Hoofdstuk 1 De balans	7
1.1 Inventarislijst	8
1.2 Balans	10
1.3 De balanspost Bank	13
1.4 Samenvatting	20
1.5 Begrippen	22
Hoofdstuk 2 Veranderingen in de balans	25
2.1 Veranderingen in de balans	26
2.2 De verandering van het eigen vermogen in januari	34
2.3 De resultatenrekening	35
2.4 Berekening van het eigen vermogen	38
2.5 Samenvatting	42
2.6 Begrippen	45
Hoofdstuk 3 Grootboekrekeningen en journaal	47
3.1 Grootboekrekeningen	48
3.2 Stap 1: Openen van de grootboekrekeningen vanaf de balans	49
3.3 De boekingsregels	51
3.4 Stap 2: Bijwerken van de grootboekrekeningen	55
3.5 Stap 3: Afsluiten van de grootboekrekeningen	69
3.6 De balans en resultatenrekening opstellen	74
3.7 Samenvatting	79
3.8 Begrippen	82
Hoofdstuk 4 Rekeningschema en kolommenbalans	83
4.1 Het rekeningenschema	84
4.2 De kolommenbalans	86
4.3 Afsluiten van de grootboekrekeningen	99
4.4 Samenvatting	104
4.5 Begrippen	107
Hoofdstuk 5 De boekhoudcyclus	109
5.1 De boekhoudcyclus	110
5.2 Het journaal	111
5.3 Grootboek bijwerken vanuit het journaal	115
5.4 Samenvatting	124
5.5 Begrippen	126

Hoofdstuk 6	Subadministratie en dagboeken	127
6.1	De boekhoudcyclus	128
6.2	Subadministratie	129
6.3	Dagboeken	139
6.4	Samenvatting	149
6.5	Begrippen	152
Hoofdstuk 7	Omzetbelasting	153
7.1	Belastingen waar de ondernemer mee te maken krijgt	154
7.2	Omzetbelasting	156
7.3	Aangifte btw	163
7.4	Dagboeken en de btw	165
7.5	Loonheffingen	168
7.6	Samenvatting	181
7.7	Begrippen	184
Hoofdstuk 8	Afschrijven en kruisposten	185
8.1	Afschrijven	186
8.2	Afschrijvingskosten in de boekhouding	186
8.3	Kruisposten	187
8.4	Samenvatting	195
8.5	Begrippen	197
Hoofdstuk 9	Administratie van een onderneming	199
9.1	Eisen aan de administratie	200
9.2	Samenvatting	206
9.3	Begrippen	208
	Beeldverantwoording	209
	Index	210

INLEIDING

De administratie van een onderneming bestaat uit alle zaken en handelingen die betrekking hebben op het beheer van de organisatie. Een belangrijk onderdeel van de administratie is de financiële administratie.

De financiële administratie wordt ook wel de boekhouding genoemd. Boekhouden is het systematisch vastleggen van financiële feiten.

Je bent als ondernemer verantwoordelijk voor de financiële administratie van je onderneming. Je houdt de omzet en de kosten bij. Je verzorgt de boekhouding. Als je een bv hebt moet je elk jaar een jaarrekening maken waarin een balans en de resultatenrekening staan. Je kunt er als ondernemer ook voor kiezen om zowel de boekhouding als de jaarrekening door een administratiekantoor te laten verzorgen. Maar let op: je blijft altijd verantwoordelijk voor je administratie, ook al heb je je administratie uitbesteed.

Een degelijke boekhouding zorgt voor een goed inzicht in de financiële situatie van je onderneming. Hierdoor kun je betere beleidsbeslissingen nemen, bijvoorbeeld over de inzet van personeel of over het toevoegen van producten aan het assortiment, of afstoten ervan.

KERNTAAK EN WERKPROCES

In *Bedrijfsadministratie* komt de volgende kerntaak aan de orde:

B1-K4 Geeft operationeel leiding aan de retailonderneming.

Werkproces bij kerntaak B1-K4

B1-K4-W1 Draagt zorg voor de uitvoering van de bedrijfsadministratie.

Daarnaast komen een aantal werkprocesoverstijgende onderwerpen aan de orde.

HOOFDSTUK 1

DE BALANS

Dit hoofdstuk start met de balans. De balans is de basis van de administratie. Het is een overzicht van bezittingen en schulden op één bepaald moment. Daarbij komen ook andere essentiële administratieve begrippen aan de orde zoals debet, credit, activa en passiva.

Maar voordat een ondernemer een balans kan opstellen, moet hij eerst inventariseren. Inventariseren is het maken van een overzicht van alle bezittingen en schulden van de onderneming.

Kerntaak en werkproces

In dit hoofdstuk komt het volgende werkproces aan de orde:

B1-K4-W1 Draagt zorg voor de uitvoering van de bedrijfsadministratie.

Daarnaast komen in dit hoofdstuk een aantal werkprocesoverstijgende onderwerpen aan de orde.

Opdracht 1 Openingsopdracht bij dit hoofdstuk

Bekijk het filmpje over de balans.

- a. Een boekhoudkundige balans bestaat uit een aantal onderdelen. Welke onderdelen kun jij benoemen?
- b. Op een balans staat altijd een datum. Waarom denk je dat het belangrijk is om de datum boven de balans te zetten?

1.1 Inventarislijst

Een inventarislijst is nodig voor het opstellen van een balans. Een ondernemer die wil weten hoe hij ervoor staat, kan een inventarislijst opstellen. Een **inventarislijst** is een lijst van alle bezittingen en schulden van de onderneming op één bepaald moment.

Aan elk bezit en elke schuld kent de ondernemer een waarde toe. Hoe weet je nu de waarde van al je bezittingen en schulden? Soms moet je daarvoor inventariseren (wegen, tellen). Denk hierbij aan de voorraad die je moet tellen. Soms blijkt de waarde uit een document. Denk bijvoorbeeld aan een **bankafschrift** of een aankoopnota.

Daniël heeft een winkel. Op 1 januari 2017 stelt hij de inventarislijst op.

Daniël heeft de volgende lijst gemaakt met de bijbehorende bedragen:

- Winkelpand € 100.000
Daniël heeft het winkelpand gekocht. Hij bezit dus zelf het winkelpand.
- Hypotheekschuld € 75.000
Een hypothecaire lening is een lening met een onroerend goed als onderpand. Bij Daniël is het winkelpand het onderpand.
- Inventaris € 20.000
Onder **inventaris** vallen alle hulpmiddelen van de onderneming. Bij Daniël zijn dat bijvoorbeeld de stellingen en de kassa.
- Voorraad € 8.500
Daniël berekent de waarde van zijn voorraad door de voorraad eerst te tellen. Daarna vermenigvuldigt hij de aantallen met de inkoopprijs.
- Crediteuren € 3.000
Crediteuren zijn leveranciers waar Daniël goederen heeft ingekocht, maar die hij nog niet heeft betaald. Daniël heeft de goederen op rekening gekocht.
- Lening € 80.000
Daniël heeft geld bij een kennis geleend.
- Bedrijfsauto € 35.000
Daniël gebruikt voor de zaak een auto. De bedrijfsauto staat op naam van de zaak.
- Bank € 30.500
Daniël heeft € 30.500 op de bank staan. Dat kan hij aflezen van zijn bankafschrift.
- Kas € 1.000
Daniël heeft € 1.000 in kas. Dat bedrag heeft hij geteld.
- Debiteuren € 500
Debiteuren zijn klanten aan wie Daniël al wel heeft geleverd, maar die nog niet aan Daniël hebben betaald.

Daniël kan nu een inventarislijst opstellen. Op de inventarislijst noteert Daniël alle bezittingen bij elkaar en hetzelfde doet hij met de schulden.

Bezittingen

Winkelpand	€	100.000
Inventaris	€	20.000
Voorraad	€	8.500
Bedrijfsauto	€	35.000
Bank	€	30.500
Kas	€	1.000
Debiteuren	€	500 +
	€	195.500

Schulden

Hypotheekschuld	€	75.000
Lening	€	80.000
Crediteuren	€	3.000 +
		158.000

Het verschil tussen de bezittingen en de schulden is het eigen vermogen.
Eigen vermogen is € 195.500 – € 158.000 = € 37.500.
Daniël heeft zelf € 37.500 in zijn onderneming geïnvesteerd.

Formule

Eigen vermogen = bezit – schuld

Opdracht 2 Kies de juiste antwoorden

a. Wat wordt bij boekhouden bedoeld met inventariseren?

Kies het juiste antwoord.

- ☐ Een berekening maken van de waarde van de kantoorinventaris.
- ☐ Een lijst maken van alle bezittingen en schulden en de waarde daarvan.
- ☐ Een lijst maken met de waarde van alle bezittingen.
- ☐ Een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen op één moment.

- b. Loes heeft aan Ahmed goederen op rekening verkocht. Loes en Ahmed komen elkaar tegen op straat.

Welke twee beweringen zijn juist? Kies de juiste antwoorden.

- ☐ Loes denkt: daar loopt een crediteur van mij.
☐ Loes denkt: daar loopt een debiteur van mij.
☐ Ahmed denkt: daar loopt een crediteur van mij.
☐ Ahmed denkt: daar loopt een debiteur van mij.

- c. Leg je antwoord uit.

1.2 Balans

Met behulp van de inventarislijst kun je een **balans** opstellen. Op de balans is er een vaste volgorde van de balansposten.

Een balans heeft een linkerkant, de debetzijde, en een rechterkant, de **creditzijde**. Aan de **debetzijde** staan de bezittingen. De bezittingen worden ook wel **activa** genoemd. Aan de creditzijde staan het eigen vermogen en de schulden. De posten op de creditzijde van de balans worden ook wel **passiva** genoemd.

De balans van Daniël uit het vorige voorbeeld ziet er als volgt uit:

Debet	Balans 1 januari 2017		Credit
Winkelpand	€ 100.000	Eigen vermogen	€ 37.500
Inventaris	20.000	Hypotheekschuld	75.000
Bedrijfsauto	35.000	Lening	80.000
Voorraad	8.500	Crediteuren	3.000
Debiteuren	500		
Bank	30.500		
Kas	1.000		
	€ 195.500	Totaal	€ 195.500

Balansposten staan altijd in een vaste volgorde.

De vaste volgorde van de balansposten bepaal je als volgt:

Debet - activazijde	BALANS	Credit - passivazijde
Bezittingen		Schulden
Hoe langer het duurt tot de bezitting weer omgezet wordt in geld, hoe hoger deze op de balans komt.		Hoe langer het duurt tot de schuld afgelost wordt, hoe hoger deze op de balans komt.

Het woord zegt het al: een balans is altijd in evenwicht. Onder de streep staat aan de debet- en creditzijde altijd hetzelfde bedrag.

Bij de debetzijde is de volgorde van de balansposten:

- **Vaste activa** zijn bezittingen die langer dan een jaar meegaan. Het bezit waarbij het het langst duurt voordat de bezitting omgezet is in geld staat bovenaan. Dit is het bezit dat het langst meegaat. Meestal duurt het bij een gebouw het langst voordat dit bezit weer omgezet is in geld.
- **Vlottende activa** zijn bezittingen die binnen een jaar in geld omgezet kunnen worden, zoals debiteuren en voorraad, of die al in geldvorm aanwezig zijn, zoals bank en kas. De vlottende activa die al in geldvorm aanwezig zijn noem je liquide middelen.

Bij de creditzijde is de volgorde van de balansposten:

- **Eigen vermogen**. Het eigen vermogen wordt niet terugbetaald en is permanent (altijd) in de onderneming aanwezig. Het eigen vermogen is de schuld van de onderneming aan de eigenaar omdat de eigenaar geld in de onderneming heeft geïnvesteerd.
- **Vreemd vermogen op lange termijn**. Dit zijn leningen die niet binnen een jaar terugbetaald hoeven te worden, zoals een hypotheekschuld. Vreemd vermogen op lange termijn wordt ook **langlopende schulden** genoemd.
- **Vreemd vermogen op korte termijn**. Dit zijn leningen die binnen een jaar terugbetaald moeten worden, zoals crediteuren. Vreemd vermogen op korte termijn wordt ook **kortlopende schulden** genoemd.

In onderstaande afbeelding zie je dit schematisch staan:

Debet - activazijde		LIQUIDITEITSBALANS	Credit - passivazijde	
Bezittingen			Financiering	
Vaste activa	Langlopende bezittingen		Eigen Vermogen	EV
			Vreemd vermogen lang	VVL
Vlottende activa	Kortlopende bezittingen		Vreemd vermogen kort	VVK

Als je de debetzijde van de balans van Daniël indeelt naar vaste en vlottende activa, en de creditzijde indeelt naar eigen vermogen, vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn, dan ziet de balans er als volgt uit:

Debet		Balans 1 januari 2017 (euro's)	Credit	
Vaste activa			Eigen vermogen	
Winkelpand	€ 100.000			€ 37.500
Inventaris	20.000		Vreemd vermogen lang	
Bedrijfsauto	35.000		Hypotheekschuld	75.000
			Lening	80.000
		€ 155.000		
Vlottende activa				€ 155.000

Debet		Balans 1 januari 2017 (euro's)		Credit		
Voorraad	€	8.500	Vreemd vermogen kort			
Debiteuren		500	Crediteuren	€	3.000	
Bank		30.500			€	3.000
Kas		1.000				
	</					

Opmerkingen

- Je weet niet of de bedrijfsauto of de inventaris eerder in geld is omgezet. Op de balans mag de bedrijfsauto daarom ook boven de inventaris staan.
- Je hebt geen informatie over hoelang het duurt voordat de voorraad en de debiteuren omgezet zijn in geld. Op de balans mag de post debiteuren ook boven de voorraad staan.
- Bij bank en kas is er wel een vaste volgorde. Kas is al geld, dus kas staat altijd onderaan.

Je kunt een balans op twee manieren presenteren:

- In scrontovorm: de debetzijde en creditzijde staan naast elkaar gepresenteerd.
- In staffelvorm: de debetzijde en creditzijde staan onder elkaar.

De balans van Daniël per 1-1-2017 in staffelvorm ziet er als volgt uit:

Winkelpand	€	100.000	
Inventaris		20.000	
Bedrijfsauto		35.000	
Totaal vaste activa			€ 155.000
Voorraad		8.500	
Debiteuren		500	
Bank		30.500	
Kas		1.000	
Totaal vlottende activa			40.500
Totaal activa			€ 195.500
Eigen vermogen			€ 37.500
Hypotheek	€	75.000	
Lening		80.000	
Totaal vreemd vermogen lang			€ 155.000
Crediteuren		3.000	
Totaal vreemd vermogen kort			3.000
Totaal passiva			€ 195.500

Aan de hand van een balans kun je zien:

- Waarin de onderneming heeft geïnvesteerd, dus welke bezittingen ze heeft.
- Hoe de onderneming aan haar geld komt. Een deel van het geld is van haarzelf, het eigen vermogen, en een deel heeft ze geleend, het vreemd vermogen.

De beginbalans is de balans waarmee je een bepaalde periode start. De balans waarmee je een periode eindigt, noem je de eindbalans. De eindbalans van de ene periode vormt de beginbalans van de volgende periode.

Opdracht 3 Schulden en bezittingen

a. Welke bewering is juist? Kies het juiste antwoord.

- ☐ Schulden + Bezittingen = Eigen vermogen
☐ Schulden – Bezittingen = Eigen vermogen
☐ Bezittingen + Schulden = Eigen vermogen
☐ Bezittingen – Schulden = Eigen vermogen

b. Op een balans bedragen de schulden € 90.000. Het eigen vermogen bedraagt € 40.000.

Hoe groot zijn de bezittingen? Kies het juiste antwoord.

- ☐ € 40.000
☐ € 50.000
☐ € 90.000
☐ € 130.000

c. Vul de gegevens uit de vorige vraag in op de balans.

Debet	Balans	Credit
_____ € _____	_____ € _____	_____
_____	_____	_____

1.3 De balanspost Bank

De balanspost Bank is bijzonder omdat bank zowel debet als credit op de balans kan staan. Dit is afhankelijk van of je wel of niet ‘rood’ staat op je bankrekening.

Als een ondernemer een positief saldo op de bankrekening heeft staan, dan is Bank een bezit. Bank staat dan debet op de balans.

Een ondernemer heeft op 1 januari 2017 € 15.000 op zijn bankrekening staan. Bank is dus een bezit.

Op de balans staat de post Bank dan als volgt genoteerd:

Debet	Balans 1 januari 2017 (euro's)		Credit
Vaste activa	€	Eigen vermogen	€
		Vreemd vermogen lang	
		Vreemd vermogen kort	
Vlottende Activa			
Bank	15.000		

Als een ondernemer een negatief saldo op de bankrekening heeft staan, dan is bank een schuld. Bank staat dan credit op de balans.

Een ondernemer staat op 1 januari 2017 € 25.000 rood op zijn bankrekening. Bank is dus een schuld.

Op de balans staat de post Bank dan als volgt genoteerd:

Debet	Balans 1 januari 2017 (euro's)		Credit
Vaste activa	€	Eigen vermogen	€
		Vreemd vermogen lang	
		Vreemd vermogen kort	
Vlottende Activa			
		Bank	25.000

In het voorbeeld van de balans van Daniël staat de bank aan de debetzijde. Daniël heeft dus een bezit. Hij heeft geld op zijn bankrekening staan.

Elke onderneming heeft een bankrekening voor de ontvangsten en uitgaven. Deze bankrekening noem je de lopende rekening of **rekening-courant**. Een onderneming kan ook rood staan op de lopende rekening. Dan heeft de onderneming een schuld aan de bank. De balanspost bank staat dan aan de creditzijde bij het vreemd vermogen op korte termijn.